

HE ARATAKI I TE KOPA ITI

TIKANGA HOU,
ORANGA HOU

WhaiRawa NGĀI TAHU

NAU MAI, HAERE MAI

Tauti mai ki tō mātou
Arataki i te Kopa Iti

E āwhina nei i ā tātou tamariki, me kā
mokopuna, kia ākona kā tikaka o te utu
me te whai pūtea, mā konei e whanake
ai kā pūkeka, tae rā anō ki:

- » te penapena
- » te whakamahere
- » te whakatau
- » te tatari (ka pai te roko ina tatari koe
kia hokona tētahi mea i ō penapena)
- » te mārama ki te utu

Mā te arataki nei e tuku kā marohi
e toa ai te whānau katoa i te kopa iti.

Ahakoā tāu whirika, me āta kōrero
kā kōwhirika āu.

“

Mā te ako wawe i kā
āhuataka pūtea e pai ai
ā tātou whakatau ā-pūtea,
me kā mea anō puta noa
i ō tātou ao

”

**I MŌHIO RĀNEI KOE
HE WĀHAKA O TE
MARAUTAKA TE
MĀTAU AHUPŪTEA?**

*Ki te kore e whakaakona
e tō kura, uia rātou.*

TOKONA TE TAHUA, TOKONA TE TAKATA

Kia tautoko, kia hāpai i te tahua (te hauhakeka), kia tautoko, kia hāpai i te iwi

HE AHA, HEI ĀHEA HOKI?

Hei te kaumātuataka 3 tau, rite ai kā tamariki kia ako i kā āhuataka pūtea.

Mā kā mahi o ia rā, pēnei i te hokohoko me te tunu, e ako ai kā tikaka pūtea. Ka mātau ana ēnā, ka hiakai ki kā kōrero anō.

ME AKO I TE AHA?	3-6 ŌNA TAU	7-16 ŌNA TAU
HE AHA TE PŪTEA?	<ul style="list-style-type: none"> » Kā uka me kā puka ā mātou » Kā uka me kā puka ki tāwāhi 	<ul style="list-style-type: none"> » Kā momo pūtea anō, pēnei i te haki me te kāri pūtea
NŌ HEA TE PŪTEA?	<ul style="list-style-type: none"> » Te mahi » Te koha » Te kopa iti 	<ul style="list-style-type: none"> » Te kopa iti » Kā utu ā-hāora, ā-tau hoki » Kā takuhe me kā penihana » Te riaka
KI HEA TUKUNA AI TE PŪTEA?	<ul style="list-style-type: none"> » Kā mea waiwai – kai, kākahu, ikiiki, hiko » Kā hiahia – takawairore, mōkai 	<ul style="list-style-type: none"> » Kā hiahia me kā mea waiwai » Kā tāke
ME PĒHEA KOE E TIAKI I TE PŪTEA?	<ul style="list-style-type: none"> » Mā tētahi pouaka pūtea » Tuwheratia tētahi pūkete penapena » Whai Rawa 	<ul style="list-style-type: none"> » Puritia i te whare pūtea » Hihiratia kā tauākī pūkete pūtea
KA PĒHEA KOE E WHAKAMAHI I TE PŪTEA?	<ul style="list-style-type: none"> » Utua kā mea ināia tonu nei » Penapenatia te āpōpōtaka 	<ul style="list-style-type: none"> » Utua kā mea ināia tonu nei » Penapenatia te āpōpōtaka

TE KOPA ITI ME TE MAHI

Kāhore he kaumātuataka tika e tīmata ai te tuku pūtea ki kā tamariki, heoti, ka tīmata ana rātou ki te hoko i kā rawa, he wā pai kia.

He mea nui te mahi a kā tamariki, kā mokopuna hoki me te kore whakapae ōna ka whai pūtea (he mahi aroha). He tikaka pai te 'utu' i tēnei horopaki. Ahakoa he nui kā wā ka kīia ai he mea e ea ai te āhuataka kino, e taea ana hoki te tauaro. Ina pai te mahi, ā tōna wā ka whai hua.

Mā te ripaka nei e whakaatu kā huatau e rua o te mahi aroha me te mahi pūtea.

HE MAHI AROHA	HE MAHI PŪTEA
Manaakitanga	Horoia te waka
Āwhina atu i te māra kai	Horoia te katoa o kā maitai
Āwhina atu i te horoi kākahu (hei tauira, tukuna ki te mīhini, whakairihia, whakahokia)	Whakapaikia te whare ki te koko puehu
Whakatakakia kā kai, horoia kā maitai	Kawea atu kā ipu para

Tapahia te pātīti

MĀ TE TŪHONO I ĒTAHI MAHI KI TE KOPA ITI ('HE MAHI PŪTEA') E WAIA AI KĀ TAMARIKI KI TE HONOKA O TE MAHI ME TE UTU.

KIA PĒHEA TE RAHIKA KOPA ITI?

Tīmata mai ki tērā e taea nei e ai ki tō tahua. Mēnā rātou e mārāma ana ki te whānui o kā mea me utu, ka whakaae ake ki tā rātou e whiwhi ai.

E oti i a koe te whakarahi ake i te kopa iti i a rātou e tupu ake ana, ā, i te nuika o te wā, ka hākai tērā ki kā haepapa. Mā tēnei pea rātou e whai whakaaro ki kā hua, me kā haepapa o te tupuraka.

Ka tae ana te rakatahitaka, he wā pai pea kia tukuna te pūtea e hokona ai kā mea waiwai - pēnei i te kākahu. Mā tēnei e mōhio ai rātou ki te tahua, ka ako hoki ina hapa, ka whai utu pai, hei taurira, te hoko kākahu i te toa hokohoko (te toa tukurua).

Ka pakeke ake kā tamariki kia whai mahi, he wā pai kia mimiti haere te kopa iti. Me āwhina tonu ia i te kāika, me taurite hoki te whai wā i te kura me te whakahoahoa.

E OTI I AHAU TE WHAKAPAU I TE KATOA O TAKU KOPA ITI?

Mā te kopa iti e whakaako kā tamariki kia āta whakapau, kia penapena, kia āwhina i ētahi atu hoki.

HE WHAKAARO PAI KIA ARATAKI I KĀ TAMARIKI I:

Te rahika ka utu i ia wiki;

Te rahika penapena i te whāika tata (kā takawairore me kā kēmu), me kā whāika roa (kā taoka nui); me

Te rahika ka tukuna ki kā whāika ā-whānau, ki te manaakitaka rānei, hei tauira, te penapena i kā utu whare wānaka, te hoko whare rānei.

Mā kā aratakika pēnei e waia haere ai ki te takohaka, me te hirahira o te manaakitaka. Ka waia ana ki tēnei, me atamai ake kā whakatauka utuka.

KĀ TIKAKA KOPA ITI

ME

Ōrite te raki ka tukuna i ia wiki - e waiwai ana te riteka tonutaka ki kā tikaka utu pai

Mārama pai ki kā mea e taea ana te hoko (hei tauira, kā horotai, kā taoka, kā penapena)

Kawatau kā hapa utuka, me akiaki te akoraka

Mihi kā whakatau pai

Kōrero mō kā whakariteka utuka ā-whānau

Whakaako kia pēhea te rokiroki i kā purika pūtea

Tautoko kā tamariki e pai ai kā whakatau pūtea

KEI

Tūhono ki kā akitu i te kura

Nama atu, kei tuku wawe rānei

Āwakawawaka mō te 'moumou' pūtea - ākina kētia rātou kia ako ina hapa

Rahi ake tāu tuku i tērā e taea nei e koe

**TAUTOKONA KĀ
TAMARIKI E PAI AI
TE WHAKATAUKA
PŪTEA**

WhaiRawa NGĀI TAHU

Ngā Kaitiaki Moni

MONEY GUARDIANS

E noho ana koe ki
Whai Rawa, ā, kua
5 - 15 tau te pakeke?
He mea utukore!

Mō Ngā Kaitiaki Moni!

Ko Ngā Kaitiaki Moni tā mātou
Karapu Tamariki Whai Rawa,
he wāhi kahau mō kā tamariki
Whai Rawa kua 5-15 tau, kia ako i
te āheitaka pūtea. He pae e tūhono
ai a Whai Rawa ki kā tamariki, kia
whakaako hoki i te penapena
i te wairua kahau, me kā kohe
rawe, kā mēra ki te kāika, kā
whakataetae, he aha kē atu hoki!

E hāka ana te tikaka o te ikoa Ngā Kaitiaki
Moni ki te kiko o te kaupapa pūtea - ka
whaimana kā tamariki i ā rātou ake akoraka
pūtea. He kaupapa nui tēnei, ka tae ana kā
tamariki ki te whitu tau, kua mārāma te
nuika ki te hua o te pūtea, te whaika,
te penapena, me te utuka.

Mā kā rauemi kahau kā tamariki e ako,
e whakakuku i te whakamahi pūtea, te
penapena, te āwhina i te whānau i te kāika
hoki. Mā tēnei e kaha whanake ai tā kā
tamariki āheika kia whakatau whāika roa, e
taea ai hoki te kōrerorero pūtea i te whānau.

TŪHONO MAI KI NGĀ KAITIAKI MONI
E KAHAU AI KĀ KOHE, KĀ PATAPATAI,
KĀ KĒMU HOKI:
whairawa.com/tamariki

Ka whakauru ana
koe ki te karapu, ka
tīpakona tō tino
kiripuaki e mōhio ai
mātou ki tērā e hā kai
pai nei ki a koe.

Whakauru mai
ā-tuihono

www.whairawa.com/tamariki

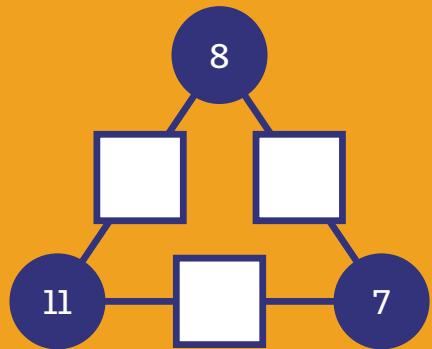
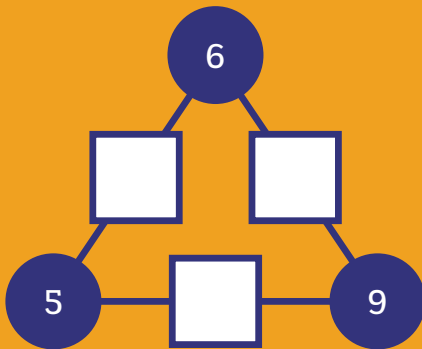
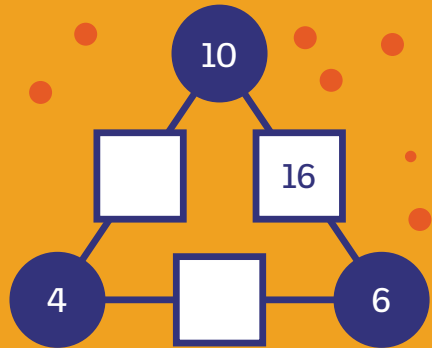
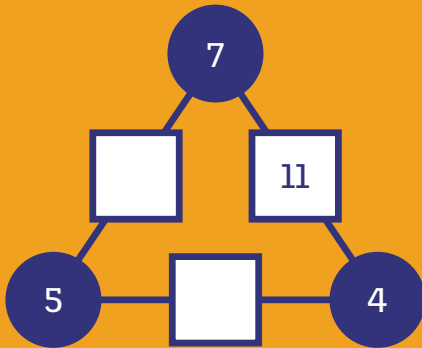

He tokomaha kā tamariki mīharo ki Ngā Kaitiaki Moni
e āwhinatia ai koe i tō ara ako.

He tamariki tuahakata a Te Hau rātou ko Waitaki, ko Tāne ko Marama, ko tā rātou
kurī Manawa e whawhai ana, e tautiaki ana hoki i a Aotearoa.

Paka tapatoru

Tāpirihia kā nama i kā pito tauaro o te tapatoru e whakakī ai i kā pouaka wātea o waeka.

WhaiRawa NGĀ TĀHĪ

Ngā
Kaitiaki
Moni
MONEY GUARDIANS

Kimi kupu

Q W E R W T Y U I O P A S D F G H J K L
Z X C V A B N M L P W R K T U O S F H M
Z R F W I T R U D F M N A X S D G T J L
X E V Q T J O O V B N M I K L P A O I U
C D G S A K L L Q W E R T Y U H I V B M
V C R X K Z V G M N V C I X U Z A S P L
B W T V I C U K A Q W E A T U I P L M H
N S H I F R L T T G C V K E T M C V S Q
M X M L K Q F R D R A N I R G K D F E Y
H Z J P L T R O G H T K U Q W H H I N O
G Q Y O D B L P I R E W I I Y F N H Ā L
F A U I Z V M J C V G H T Ā Y I P K T M
M O N I W N M O A Q E R Y U H L N B C X
D P K T Y F P K A Z X A Q Y N W P T E U
S K M R Q E I O B N A R W S I D F G L P
A J B D O I P T M S Q J A N E P A N E P
S Y F S J K L U L D W M E W O R E A S E
W T V A W A N A M F E V R E I U T G R O
E F B A Q F G T K G R T K T G N R N L P
R D N L P T R E L H P Y O I U U Y Q S D

Kimihia kā kupu i te rāraki e huna ana:

UKA WHĀIKA KAITIAKI
MANAWA MONI PENAPENA
TAHU TĀNE TAUTOKO
WAITAKI

Whai Rawa NGĀI TAHU

Te Rūnanga o NGĀI TAHU

**KO TE TŪMANAKO
I WHAIHUA TĒNEI
ARATAKIKA, Ā, E RĀHIRI
NEI TE URUPAREKA KI:**

- P** 0800 942 472 or +64 3 366 4344
- E** whairawa@ngaitahu.iwi.nz
- A** PO Box 13046, Ō Tautahi, 8141

Ko Whai Rawa Fund Limited te kaituku o te Whai Rawa Unit Trust.
E wātea mai ana tētahi tāruataka o te Product Disclosure Statement ki www.whairawa.com/pds.